

GUÍA PER LA TRIA DE CONTES NO SEXISTES

GUÍA PER LA TRIA DE CONTES NO SEXISTES

Els llibres infantils, ja siguin contes o llibres en imatges, son el primer apropament a la lectura i constitueixen un material pedagògic i un suport privilegiat en els processos d'identificació i aprenentatge dels rols sexuals i de les relacions socials entre els sexes. D'aquesta manera les imatges, observades durant molt temps per les nenes i els nens que encara no han après a llegir, són eines de transmissió d'estereotips, així com la literatura infantil i juvenil, que actua com a agent de transmissió de normes, valors i ideologies.

Què transmeten els contes?

La unió Europea l'any 1998 va realitzar un estudi sobre els contes infantils i va constatar que els personatges que apareixen en els contes, ja fossin humans, animals humanitzats, objectes antropomorfs, personatges imaginaris o mífics, tenien tots les següents característiques:

FAMÍLIA

Gairebé totes les famílies són biparentals i normalment amb un fill únic

Pares

- La figura paterna treballa i descansa
- Apareix físicament poques vegades
- És intel·ligent
- Porta ulleres
- Llegeix el diari o mira la TV en un sofà
- Espera el sopar a la taula

Mares

- La figura materna es dedica a la cuina i la neteja
- Es dedica exclusivament a la cura dels fills i a les tasques domèstiques
- És sol·licita i atenta
- Vesteix modestament i molts cops porta davantal.
- Les seves relacions socials es limiten a la família o les veïnes
- Poques vegades surt de casa

TREBALL

La major part dels contes transmeten una jerarquia de la feina molt polaritzada.

El treball masculí i retribuït es molt més prestigiós que el femení, gratuït i mots cops humiliant.

Homes

El treball de l'home o pare està representat per una cartera i per una butaca des dela qual parla d'horaris i del seu dret al descans

Dones

Les dones que apareixen desenvolupant algun tipus de feina remunerada es representen en treballs com ensenyament, assistència i serveis.

MÓN EXTERIOR

Quan es representen multituds (carrer, circ, platja, zoològic...)

Homes

- Els personatges masculins són majoritaris
- Gairebé mai no van acompanyats per infants

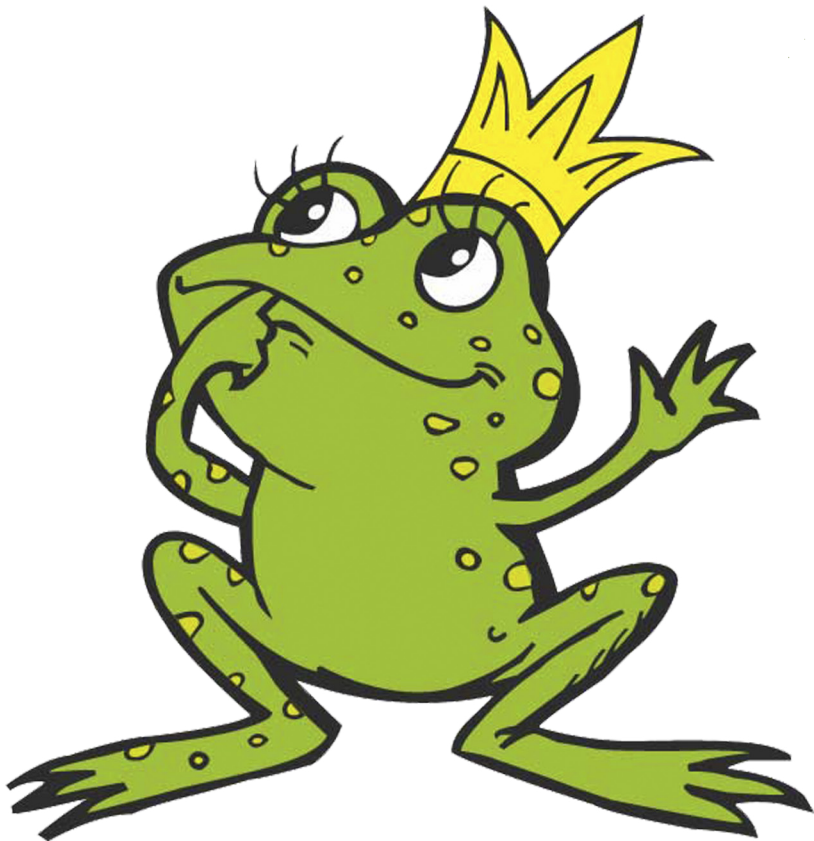
Dones

- Apareixen poc
- Van sempre acompanyades d'infants o caracteritzades de certs símbols del treball domèstic.
- Quan les mares surten és per a anar a comprar o per recollir els infants de l'escola

A més si tenim en compte que molts dels contes tradicionals transcorren a l'Edat Mitjana, ens trobem que hi apareixen reis tirànics i reines passives, i belles princeses presoneres són donades com a premi a l'heroi del conte. Amb tot això, si ens fixem en els exemples, els valors que es transmeten a través de la major part dels contes, observem que es fa una distinció bàsica depenent del sexe. A través de diferents models i referents, caricaturitzats i estereotipats en la major part dels casos, ens trobem que els valors que ens semblen positius per a les nenes no són els mateixos que ens semblen positius o "graciosos" per als nens.

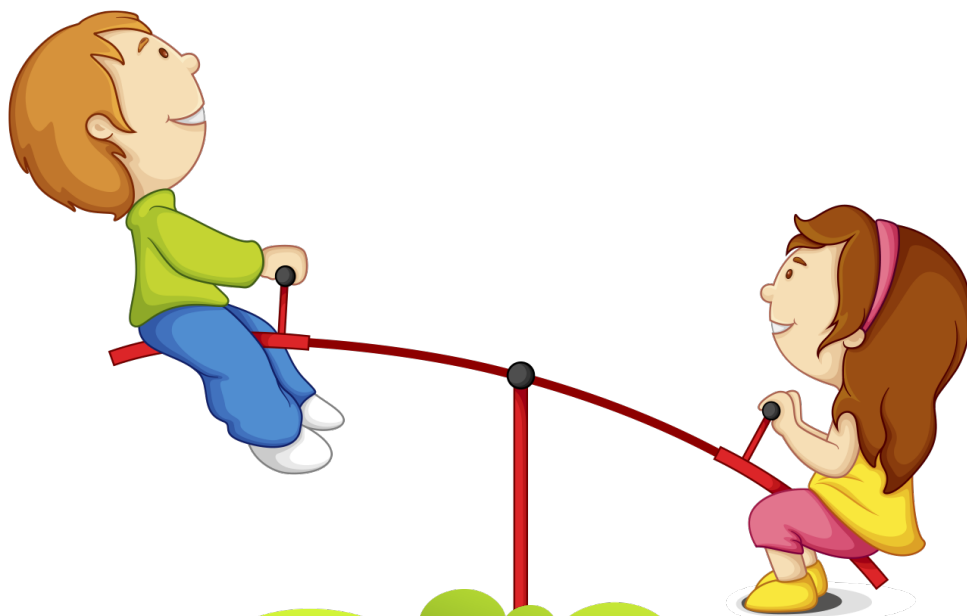
TRANSMISSIÓ DIFERENCIADA DE CARACTERÍSTIQUES I ROLS DEPENDENT DEL SEXE

Nens

- Independents
- Segurs
- Agressius
- Infantils
- Dinàmics
- Trapelles
- Creatius
- Naturals
- Valents
- Aspectes afectius definits

Nenes

- Dependents
- Insegures
- Tendres
- Adultes
- Passives
- Responsables i tranquil·les
- Detallistes
- Sensibles
- Porugues
- Aspectes afectius molt marcats

D'aquesta manera es porta a terme una transmissió de valors diferenciada que provoca l'existència de funcions i rols sexuals diferents per a homes i per a dones. Es potencien capacitats i habilitats distintes i en molts casos oposades en funció del sexe

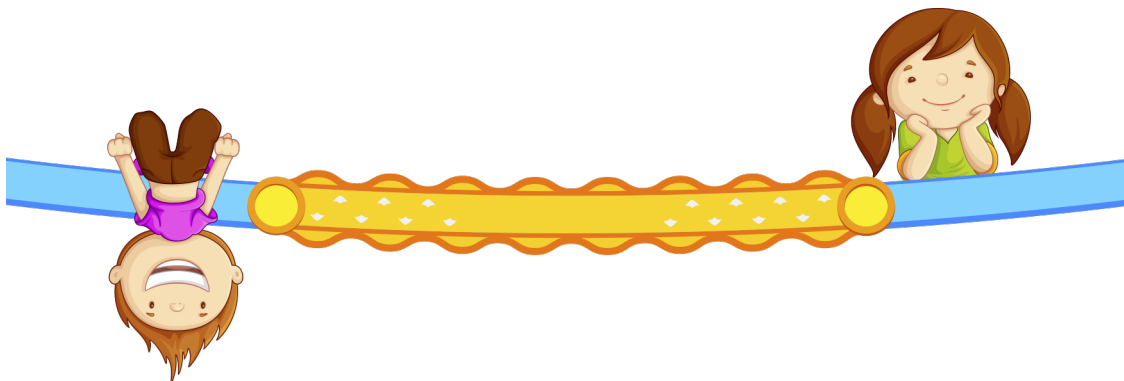
COM AFECTEN ELS ESTEREOTIPS EN FUNCIÓ DEL SEXE

Nens

- Els neguen la sensibilitat i humanitat
- Els impedeixen mantenir relacions socials harmòniques tant amb homes com amb dones

Nenes

- Redueixen la seva autonomia
- Els neguen la igualtat d'oportunitats
- Els tallen el potencial creatiu

Claus per identificar el sexisme

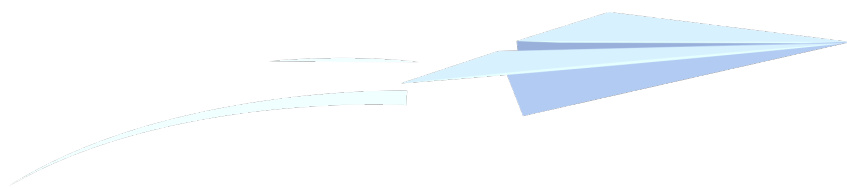
Qualsevol lectura es fa susceptible d'anàlisi, i més si tenim certes eines per a detectar si a través de les lectures es fa una transmissió de valors estereotipats i tradicionals que dificulten una educació sexualment igualitària.

Per portar a terme l'anàlisi, ja sigui d'un conte o de qualsevol altre material didàctic podem seguir els següent passos:

1. ANÀLISI QUANTITATIVA DEL CONTINGUT

Ens haurem de fixar en els personatges, en el sexe, en el paper que tene a la història, ja que en moltes ocasions apareixen:

- Personatges masculins majoritaris i protagonistes
- Personatges femenins poc nombrosos i secundaris

2. ANÀLISI QUANTITATIVA DEL CONTINGUT

Haurem d'observar com són aquests personatges, com es presenten, quines actituds tenen, quins valors transmeten i si són positius o negatius, ja que moltes vegades es donen característiques estereotipades dels personatges masculins i femenins, tant si apareixen en forma humana o animal.

Pel que fa a les referències socials

- De la major part de personatges femenins se n'esmenta l'estat matrimonial (casada o soltera) i la condició familiar (mare, filla, tieta, àvia...) en canvi no passa el mateix amb els personatges masculins.

- En la major part dels contes, apareix la figura femenina com a treballadora de la llar, encara que actualment hi hagi moltes dones que treballen fora de casa.

- Les professins d'homes i dones apareixen de forma estereotipada mentre les dones es dediquen a tenir cura dels altres, els homes treballen en feines relacionades amb la força i l'autoritat

Pel que fa a les activitats dels personatges

- Les activitats domèstiques sempre són realitzades per dones o nenes.

- L'educació de les criatures s'atribueix també a les dones (mares, mestres) mentre que els homes representen l'autoritat.
- A les activitats professionals dels personatges, les dones són les que executen ordres i els homes representen l'autoritat i tenen feines creatives i amb iniciativa.
- Les funcions públiques i les activitats polítiques són també majoritàriament representades per personatges masculins.
- Els jocs són també separats sexualment (els nens juguen a bales i les nens a cuinetes o amb nines)
- Les activitats d'exploració i aventura són realitzades per personatges masculins, així com també les activitats esportives.

Comportaments socioemotius

- La demostració d'afectes s'identifica amb els personatges femenins, mentre que els masculins mostren agressivitat i violència.
- La resistència sempre s'exerceix per part dels homes, mentre que els personatges femenins es mostren resignats i submisos a l'autoritat i les pressions socials.
- La força sempre recau en el personatge masculí mentre la feblesa ho fa en el femení.

3. ANÀLISI DEL SEXISMES EN EL LLENGUATGE

- Generalment, es fa servir el gènere masculí per anomenar tots dos gèneres.

S'utilitzen insinuacions i expressions sexistes.

Per tant, en una història que vulgui transmetre valors d'igualtat, hauran d'aparèixer exemples que puguin ser referents per als nens i per a les nenes, tant en l'argument com en les il·lustracions:

- Mares que treballin fora de casa, que canviïn un fusible que reparin el cotxe...
- Pares que cuinin i tinguin cura de les criatures
- Noies actives, fortes, atrevides
- Nois afectuosos, sensibles, que s'impliquin en les tasques domèstiques
- Professions ocupades indistintament per homes i dones

I què passa amb els contes de “tota la vida”?

Amb aquesta guia no es pretén que es deixi de llegir els clàssics o els contes que continguin elements discriminatòris per raó de sexe, ja que de ben segur que tenen d'altres qualitats que els fan interessants.

L'objectiu de la guia es donar eines per poder analitzar-los, es a dir, aconseguir fer-ne una lectura crítica.

